

Fra: Albinus & Nehammer : "Skriv dig frem"
 Dansk Lærerforeningens
 Forlag 2019.

4: ANALYSE

Vedr. den analyserende artikel.

Når man læser en bog alene for underholdningens skyld, kan det være plottet og persontegningen, man bider mærke i: Hvad sker der, hvem gør hvad, og hvad ender det med? Når man analyserer, undersøger man i stedet, *hvordan* der skabes betydning i en tekst. Hvordan spiller forskellige elementer sammen, så læseren forstår, at fx "Henrettelsen" ikke bare er en novelle om nogle drenge, der overværer noget væmmeligt en eftermiddag? Det er ikke helt løgn, når nogle lidt hånlige påstår, at man piller tekster fra hinanden i dansktimerne, for i en analyse kigger man på tekstens enkeltdele. Det kan være retorisk og stilistisk analyse, argumentationsanalyse, kommunikationsanalyse og diskursanalyse, men det kan også være analyse af komposition, stilistik, fortælleforhold, grafisk opsætning, klipning, kameravinkler, billeder osv., der udgør små skridt på vejen til en samlet forståelse. Arbejder du med fiktionstekster, vil de enkeltstående analytiske iagttagelser munde ud i et forsøg på at samle teksten og give en tolkning af nogle centrale temaer og dermed af tekstens overordnede udsagn eller intention. Arbejder du med faktekster, kan du fx blive bedt om at lave en analyse af tekstens retorik og argumentationsform. En sådan sproglig analyse fremhæver centrale træk ved tekstens måde at kommunikere på og er i reglen fulgt op af en vurdering af dens vellykkethed i forhold til modtageren.

Analysen kræver som nævnt, at du efter at have spurgt til tekstens "hvad" spørger til tekstens "hvordan". Det betyder, at du først læser teksten og overvejer, hvad tekstens intention kunne være, og at du derefter analyserer dig frem til, hvordan den etablerer sit overordnede udsagn. Alt afhængigt af dit tekstmateriale kan analysen være såvel litterær som sproglig, mediefaglig eller rumme alle tre perspektiver på én gang.

Når du arbejder med en tekst, får du kun svar på det, du spørger om. Hvis du udelukkende koncentrerer dig om genre-mæssige eller stilistiske spørgsmål, finder du ikke de samme analytiske pointer som en læser, der i sin analyse fokuserer på kompositionen. Derfor kan gode analyser af den samme tekst se meget forskellige ud, men det betyder ikke, at alle læsninger er lige gode. I en analyse er det vigtigt, at du ikke hævder noget om en teksts betydningsdannelse uden at kunne gøre rede for, hvordan du er nået frem til det, og derfor skal du altid finde belæg for dine analytiske påstande i form af citater fra teksten. Det betyder dog som regel ikke, at du kan løse teksten som en ligning, der skal gå op til sidst. Ved analyse af fiktionstekster, må du meget gerne pege på modsigelser i teksten – det er bestemt tilladt at være forbeholden og endda tvivle på sin egen læsning. Hellere en lidt forsigtig tilgang med rigelig dokumentation i form af citater end en bombastisk læsning, der ikke er tilstrækkeligt belæg for i teksten.

Det er afgørende, at du ikke skriver løs om alt, hvad der falder dig ind. Gør det klart for dig selv, hvad der er fokus for din analyse, og analysér så ud fra dit fokus. På den måde undgår du at lave en masse løsrevne iagttagelser, der ikke rigtigt hænger sammen. Analysen skal fremstå velstruktureret og fokuseret, og derfor må du vælge en lille håndfuld fokuspunkter, som er særligt relevante i forhold til tekstens intention og dermed opgavens samlede fokus. Det kunne være genre, fortælleforhold, tematik, sprog, komposition, litteraturhistorie, filmiske virkemidler, argumentation, kommunikationssituation eller alt muligt andet, men ikke alting på én gang. Måske ender det med, at du bliver nødt til at slette nogle ellers gode pointer, fordi de simpelt hen ikke passer ind i sammenhængen. Det er ligesom at rive et plaster af: Det er svært, mens man gør det, men det holder op med at gøre ondt lige bagefter.

Hvis du helt grundlæggende er i tvivl om, hvordan analyse adskiller sig fra beskrivelse, så læs om snubletråd A, side 48, og hvis du skal have genopfrisket god citatteknik, så kig på snubletråd C, side 53.

EKSEMPEL

Ved novellens begyndelse er hovedpersonen en ganske almindelig dreng, der har et barns livlige fantasi, for eksempel når han betragter havet, der ser mærkeligt tyktflydende ud: "Jeg kan huske, at jeg tænkte, at man ville kunne lave utallige projektiler af det ved at lade det størkne" (side 1, linje 12-13). Han fremstår mere eftertænksom end de andre drenge, når han irettesætter vennen Ebbi, der for sjov truer ham med en pistol: "'Hold op med det pjat', sagde jeg" (side 1, linje 28), men når alle drengene griner ved tanken om at skyde nogen, er det tydeligt, at forholdet til våben og død er uden alvor for dem alle fire.

Den dag oplever de døden på nært hold, og det udgør en slags brud, som på hjemvejen har fået i hvert fald fortælleren til at se verden på en anden måde end før: "... vi talte ikke om noget på vejen, kun om at havet var så blygråt og underligt tyktflydende, og at man nærmest kunne komme med en støbeform og lave tinsoldater af det" (side 1, linje 43).

Det mærkelige er, at det kun er novellens titel, der indikerer, at der rent faktisk finder en henrettelse sted. Det eneste, drengene ser, er en mand og en kvinde, der bliver ført ind i slagteriet på samme måde som fårene, og alle ved jo, hvad der sker med dem. Vennen Ebbi er selv i tvivl og spørger fortælleren, om de skal slås ihjel, og fortællerens tavshed lader tvivlen blive hængende. Den nye alvor, som er brudt ind i drengenes liv og på afgørende vis har rykket ved deres verdensopfattelse, beror måske på en misforståelse?

To gode eksempler fra arbejde med andre tekster

Kronikken bærer præg af en nedladende retorik, som gør, at skribentens påstande og belæg fremstår som anklager: "Folk er jo dumme! Dumme, fordi det eneste, de bedømmer en film ud fra, er dens løse forbindelse til et litterært forlæg." Denne nedladende retorik er med til at skabe en modstilling mellem "os" og "dem". Sidstnævnte er dem, som skribenten italesætter som "dumme", og som han ønsker at distancere sig fra. Det gør han så ved at håne dem.

Argumentationen svækkes ved, at kronikken ikke indeholder nogen rygdækning bortset fra et udsagn fra Wildts egen bofælle, som også mener, at folk er dumme. Bofællen præsenteres som "et vidende og interesseret menneske, og han beskæftiger sig både fagligt og praktisk med film og medier." Wildt baserer således sin argumentation på de holdninger, der flourer inden for hans egen husstand. Han er muligvis i besiddelse af en vis forventningsetos, eftersom han er kunsthistoriker, men da vurderingen af folks intelligens ligger langt uden for hans faglige område, er hans slutetos ikke noget at prale af.

*

Brugen af de filmiske virkemidler i *Blinkende Lygter* er med til at skabe en klar kontrast mellem Jylland og København og give et indblik i, hvad disse to steder repræsenterer for hovedpersonerne. Her er det åbenlyst, at København står for den dystre side af deres tilværelse, og at det er på kroen i Jylland, de finder ro og harmoni. Det egentlige anslag i *Blinkende lygter* foregår ved kroen i Sønderjylland. Klippet er en langsom panorering, hvor kameraet bevæger sig fra et fugleperspektiv af kroen, igennem kroens lokaler og frem til en væg, hvor der zoomes helt ind på et portræt af de fire hovedpersoner som børn (min. 0.41-1.40). På lydsiden understøttes den store kontrast mellem anslaget og præsentationen gennem fuglekvidder og beroligende klassisk musik i Sønderjylland og derefter det bratte klip til præsentationen, der foregår i København, og som er filmet på en gråvejrsdag. Baggrundsstøj og mågeskrig har erstattet fuglekvidder og strygere i det hektiske byliv og er med til at udgøre den rå og trøstesløse kulisse.

Da konfliktoptrapningen er godt i gang, og de fire venner opdager kroen (min. 21.14-21.34), ændrer det deres liv. De vandrer blinde gennem skoven, indhyllet i en tyk tåge, men den letter, da kroen dukker frem, hvilket viser, at personerne har klaret sig gennem en krise og er nået ud på den anden side. Skiftet fra det ene miljø til det andet udgør et centralt vendepunkt i hovedpersonernes udvikling, men er altså allerede slået an fra første scene.

Eksempler på indledninger. 3 har også "Moseteksten".

FOKUSFELT

- Indledningen præsenterer et tydeligt fokus for opgaven.
- Indledningen har blik for det centrale i teksten.
- Indledningen fremstiller opgavens fokus som interessant og relevant.
- Til slut i indledningen præsenteres teksten med alle tekstoplysninger.
- Indledningen har forbindelse til afslutningen.

To gode eksempler fra arbejde med andre tekster

Find Holger i Zoologisk Have, på stranden eller på en anden planet. Den virkelige Holger er der altid, men han forsvinder, opløser sig i alt det, der ligner Holger uden at være det. Mange børn har svært ved at finde ham. Find så Holger Danske, der er 100 % dansker, altid og hele vejen igennem, ægte og uden tvivl. For et adoptivbarn er dette en umulig opgave, som man kan bruge et helt liv på, fordi Holger Danske gemmer sig i et kaos af andres meninger, definitioner, holdninger og værdier. Konceptdigtsamlingen *Find Holger Danske* (2006) af Maja Lee Langvad skildrer de mange udfordringer ved at være adopteret gennem en række forskellige historier, digte, spørgeskemaer og adoptionspapirer. På hvert opslag i bogen leder man efter en ny Holger Danske og forsøger at finde meningen i virvaret af tekster. Det er lige så forvirrende og frustrerende som at finde sig selv.

*

At distancere sig fra sine medmennesker og ikke mindst omverdenen spiller en meget stor rolle i det, vi i dag kalder det senmoderne samfund. Den manglende nysgerrighed og interesse, der måske blandt andet er opstået på baggrund af et øget forbrug af teknologi og sociale medier, træder især frem, når det senmoderne menneske konfronteres med andre måder at tænke, handle og leve på. Hvis man sætter sig ved siden af en anden i bussen, gør man det kun, fordi der ikke er nogen dobbeltsæder ledige. Vi holder afstand til andre, fordi det føles naturligt, og fordi vores grænser meget nemt bliver overskredet. Men hvis vi er så vant til at sætte grænser og opretholde den høflige afstand, hvordan skal vi så overhovedet kunne komme andre i møde? Og kan vi egentlig kende forskel på grænseoverskridende adfærd og ægte interesse fra andre? Denne velkendte problematik er netop omdrejningspunktet for novellen "Fasaner" fra novellesamlingen *Rester* (1996) af Helle Helle.

12: AFSLUTNING

Afslutninger i skriftlige opgaver minder lidt om afslutninger i fodbold: Hvis ikke du sigter ordentligt, men bare lossrer bolden i den nogenlunde rigtige retning, rammer du formentlig ikke noget. Afslutningen skal have både præcision, kraft og styrke, og det betyder, at du både skal lukke de foregående afsnit, samtidig med at du skal give læseren noget at tænke over. Det er meget nemt at skrive en toleran-
ceerklæring a la "vi skal jo alle sammen have lov at være her", men det er langt mere interessant, hvis du kan finde et rammende billede, der indkapsler emnet og understøtter din opgaves hovedpointe. Det kan fx være et synspunkt, som du indtager på baggrund af en diskussion eller vurdering, eller det kan være det vigtigste, du har lyst til at fremhæve på baggrund af en analyse og fortolkning.

Alt afhængigt af opgavens type kan der være forskellige krav til, hvad din afslutning skal indeholde. En større skriftlig opgave skal samle op på alle de vigtigste pointer og bør derfor have en vis længde og tyngde, mens det godt kan lade sig gøre at afrunde en lille, analyserende eller debatterende opgave i nogle få sætninger. I en reflekterende opgave skal du være opmærksom på, at du skal behandle et emne på en åben måde og derfor ikke skal skrive en afslutning, der konkluderer og lukker.

Din afslutning skal på en eller anden måde have en forbindelse til indledningen. Du kan vælge at genbruge en enkelt linje, omformulere en lille sætning, eller du kan benytte et særligt centralt udtryk eller billede. Sammenhængen kan også være mindre tydelig og bare bestå i, at du opsummerer og konkluderer på den situation eller problemstilling, som du præsenterede i indledningen.

Der kan selvfølgelig ikke gives nogen fast opskrift på, hvordan man laver en original afslutning, der giver genlyd hos læseren – det ville være en selvmodsigelse. Men nedenfor er et eksempel på en god afslutning på en debatterende opgave med et tydeligt feministisk fokus.

To gode eksempler fra arbejde med andre tekster

OBS: Indledningen står i parentes, så du kan se, hvordan den er koblet til afslutningen nedenfor:

(Når man bor på samme vej, føler man, at man kender hinanden en lille smule, også selvom man aldrig kunne drømme om at sige hej nede i indkøbscentret. Det er muligt at føle sig forbundet med sine naboer uden at have vekslet et ord med dem, og det er muligt at kende hinandens vaner og hemmeligt at vide, hvad der foregår omme på den anden side af væggen, uden at forholdet nogensinde udvikler sig mere end det. I romanen *Borgerligt tusmørke* fra 2006 af Simon Fruelund bliver læseren taget med på en rejse ind i tre universer, hvor personer krydser spor uden at række ud efter hinanden og for alvor røre ved hinandens liv. Undervejs antydes forbindelser, men de fleste af personerne holder sig mest for sig selv. De tre universer er forskellige, men det er fælles for dem, at facader konstant er i fare for at bryde, og at frygten har god plads til at vokse.)

Der er ingen tvivl om, at mennesker i storbyerne ikke kommer hinanden ved, som de gjorde i de mindre landsbysamfund før i tiden. Det senmoderne, individualiserede liv har måske taget overhånd, når frygten bliver så overvældende, at det ikke er muligt at se de mennesker i øjnene, der hver dag strejfer én på vej ned ad trappen og ud i livet. Der er ikke tale om nogen fordømmelse; tværtimod viser *Borgerligt Tusmørke* de mange muligheder i livet og de chancer, man kan gå glip af, enten ved at være fordomsfuld eller ved at gemme sig bag en facade. Hvad mister man egentlig ved at være det menneske, der siger hej til sin nabo i indkøbscentret? Man deler alligevel vej, sol, måne og endda tusmørke.

*

(Vi mennesker besidder evnen til at reflektere over vores eksistens og væren i verden, og denne evne sætter os i stand til at forholde os til vores tilværelse. Livet kan betragtes som en lang udviklingsproces, men hvad sker der, hvis vi stopper den udvikling og lader os fastlåse og begrænse af de valg, vi allerede har truffet? Det er netop denne tematik og problemstilling, som den danske forfatter Ida Jessen (f. 1964) behandler i sin novelle "Ude på vandet" fra novellesamlingen *Den anden side af havet* fra 1997.)

Det synes at være et menneskeligt vilkår, at vi kan reflektere over vores eksistens og dermed blive ved med at udvikle os. Det kan ske, at vi oplever at køre fast, eksempelvis i et parforhold, sådan som det er tilfældet i "Ude på vandet". Som novellen synes at antyde, er der dog altid en mulighed for, at vi kan bryde ud, komme videre og blive klogere. Og måske også lykkeligere. Men det kræver mod at konfrontere sig selv og sine medmennesker, og måske ender det ikke altid godt. Spørgsmålet er dog, om det ikke stadig er bedre at søge forandring, når vi føler os ulykkelige, frem for at lade stå til og tilbringe resten af livet i trygge, glædesløse rutiner.

5: FORTOLKNING

Den gode analyse fokuserer på bestemte spørgsmål, som læseren stiller til teksten og selv besvarer ved hjælp af tekstiagttagelser, der gensidigt understøtter og bekræfter hinanden. På den måde kan analysen betragtes som et stykke grundlæggende arbejde med en tekst, der åbner for et bestemt fortolkningsperspektiv, og i danskfaglig sammenhæng er der tradition for, at tekstanalysen fører frem imod netop en samlet fortolkning. Der er også tradition for, at ordet "fortolkning" forstås som resultatet af en hermeneutisk proces; dvs. at læseren af en tekst relativt hurtigt danner sig en forestilling om tekstens samlede intention og hele tiden reviderer denne forestilling, i takt med at tekstens enkelte dele korrigerer læserens opfattelse og udvider eller ændrer hans eller hendes samlede forståelse. Den hermeneutiske proces betyder, at læseren i sit møde med teksten bevæger sig mellem del og helhed og bruger så mange af delene som muligt til i sidste ende at nå til en forståelse af helheden. I princippet er fortolkningen dermed den samlede læsning, som forklarer så mange af de behandlede enkeltaspekter af teksten som muligt på den mest overbevisende måde.

Fortolkningen bør løfte sig op over tekstens niveau og vise, hvordan abstrakte og almenmenneskelige størrelser tematiseres. Når du fx skriver fortolkende om en novelle, vil du derfor ofte navigere mellem tekstens personer og deres skæbne på den ene side og et mere abstrakt niveau på den anden side. Hvis det er lidt svært at forestille sig, så læs eksemplet på en fortolkning på næste side, og læg mærke til, hvordan fortolkningen af teksten faktisk fungerer som afsæt for en tilværelsestolkning.

To gode læsere kan sagtens fokusere på meget forskellige aspekter af en tekst og dermed ende med to meget forskellige fortolkninger. Men det er slet ikke det samme som "din tolkning er lige så god som min tolkning", for der findes decideret dårlige tolkninger, og det er dem, der udspringer af en tilfældig læsers egen associationsrække. Fortolkninger baseret på farvesymbolik er et godt eksempel på, at forskellige læsere danner helt personlige forbindelser mellem farver og følelser og ender med en dårlig tolkning, som kun har ét enkelt – og derfor vaklende – forankringspunkt i teksten. Er gul misundelsens eller forårets farve? Er brun det visnede håb, eller er det tryghed og tillid? Tja, forskellige læsere vil nå til forskellige resultater. Hvis man foretager en analyse af et enkelt tekstelement, uden at der er andre elementer, der understøtter iagttagelsen, fremstår det som en svag tolkning, hvor læseren selv har ladet sine egne associationer være styrende for fortolkningen fremfor at lade teksten være styrende.

Hvis der er noget i teksten, som ikke passer ind i den samlede fortolkning, så vær ikke bange for at undre dig: Fortæl, hvorfor det ikke er

muligt at give noget klart svar, i stedet for at presse en dårligt underbygget læsning ned over teksten. Det er kun spændende, hvis du kan vise, hvor grænsen går mellem fortolkning og det ufortolkelige. I litteraturforskningen kan man møde det synspunkt, at ægte kunst modsætter sig fortolkning, eller at værker, der åbner for mange mulige betydninger, er de mest holdbare. Det er også derfor, man som regel ikke taler om "budskab", når man fortolker kunstneriske tekster. Det er nærmest kun religiøse (eller andre moralsk opbyggelige) tekster og reklametekster, der har et decideret budskab eller morale, hvor det er meningen, at læseren skal få noget ganske bestemt ud af teksten og måske handle på en bestemt måde.

EKSEMPEL

Eliassons novelle kredser om mødet med døden og viser, hvor voldsomt dette møde kan være, når det finder sted uden varsel og på en uhørt brutal måde: Når døden optræder i en form, som intet menneske burde opleve. Begivenheden medfører en ny indsigt og erkendelse, som ingen ønsker, men som er umulig at rulle tilbage eller bare glemme. Det er kun sjovt at lege skydelege, indtil man overværer en henrettelse. Det fine ved novellen er, at læseren sidder tilbage med en nagende tvivl: Har drengene misforstået situationen? Overskriften "Henrettelsen" er i sig selv en tolkning af novellens centrale begivenhed, men det er uklart, hvem der er ansvarlig for den. Hvis det er drengenes egen tolkning, kan man som læser tillade sig at være skeptisk over for den, og så er det ikke længere en tekst om at blive voksen og erkende døden som et vilkår. Så er det en tekst om, hvorvidt menneskelig erkendelse i hvert fald i nogle tilfælde kan bero på en misforståelse af kendsgerningerne.

Opgave med selvvalgt tekst

- Læs dit analyseafsnit igennem, og tag noter i stikordsform:
 - Hvilke mønstre tegner der sig?
 - Hvilke temaer har du kredset om?
 - Giver de tilsammen et tydeligere billede af tekstens intention? Kan hovedtemaerne evt. bruges som afsæt til at reflektere over et særligt menneske- eller samfundssyn eller nogle grundtemaer i tilværelsen?
- Skriv en fortolkning, hvor du samler op på pointerne fra det analytiske afsnit. Fordi fortolkningen er en opsamling, behøver du ikke at hente yderligere dokumentation i teksten, og der må som udgangspunkt ikke forekomme nye analytiske iagttagelser.
- Fortolkningen skal vise, at du med udgangspunkt i din analyse kan give en udfoldet behandling af tekstens samlede intention og løfte dig op på det højst mulige abstraktionsniveau.

Opgave med baggrundstekst

- Læs de tre nedenstående fortolkninger af baggrundstekst 1 i begyndelsen af kapitlet.
- Slå ned i teksterne, og find de stærke og svage aspekter af hver enkelt fortolkning.
- Hvilken fortolkning er bedst? På hvilket grundlag konkluderer du det?
- Har du stadig forslag til forbedringer?

“Henrettelsen” er en meget åben og kompleks tekst. Som læser kan man på baggrund af en analyse med fokus på etiske aspekter konkludere, at teksten kunne rumme et budskab om at lade være med at slå dyr ihjel og eventuelt opfordre læseren til at tænke over de etiske problemstillinger ved opdræt og slagtning, for hvad er egentlig forskellen på mennesker og dyr? Vi bliver så utroligt oprørte, når mennesker bliver slået ihjel på den måde, at vi kalder det en “henrettelse”, mens dyr bare bliver “slagtet”, og det synes de fleste er helt okay. Den store forskel på dyre- og menneskeetik bliver gjort tydelig i novellen på en ret ubehagelig måde, fordi vi ikke kan acceptere, at mennesker bliver behandlet som dyr, men måske skulle vi heller ikke acceptere, at dyrene hensynsløst bliver slagtet.

Dødens rolle i forbindelse med overgangen fra barn til voksen er novellens altoverskyggende hovedtema. Døden dukker op på mange uventede steder igennem fortællingen, og den kommer helt tæt på, da drengene ser to mennesker blive ført ind på slagteriet sammen med fårene. Denne oplevelse markerer et klart skel mellem før og efter, som det er nærliggende at betragte som en overgang, der modner drengene, og som både ændrer deres opførsel og deres blik på verden omkring dem. Døden er ikke længere noget, man bare leger, for man kan rent faktisk dø i virkeligheden, og det kan ske på en brutal og meningsløs måde. Det synes at være den erkendelse, drengene bearbejder på vejen hjem fra slagteriet, og som måske endda indbefatter, at de også selv skal dø engang. Det er kun små børn, der tror, at livet aldrig får en ende, og derfor er mødet med døden en væsentlig faktor i ethvert menneskes proces mod et modent livssyn.

Døden er en alvorlig ting, som er tabubelagt og svær at komme sig over. Så selv om døden medfører et skridt mod de voksnes rækker, betyder det ikke, at døden gør én helt voksen. Det kommer meget an på den enkelte person, for folk ser ting med forskellige øjne, og dette gælder selvfølgelig også døden. Man kan blive så berørt af at have døden tæt inde på livet, at man helt mister lysten til selv at leve videre. Mennesker, der har mistet, kan føle sig meget ensomme i tiden efter, da deres nærmeste ofte distancerer sig på grund af den svære og uhåndterbare situation. For børn er begrebet død en mærkelig stør-

11: PERSPEKTIVERING

At skrive perspektiverende vil sige, at du ser din tekst i et større perspektiv og anskuer den i forhold til noget, der ligger uden for teksten. Ingen tekster er isolerede størrelser, men trækker tråde til forskellige andre kulturelle produkter eller kulturhistoriske strømninger og perioder, og der er en række forskellige muligheder for at vise, hvordan en given tekst indgår i en større sammenhæng. Man kan derfor blive klogere på den tekst, man arbejder med, ved at undersøge, hvordan andre tekster eller andre perioder beskæftiger sig med noget af det samme.

Kun de pointer, der er relevante for perspektiveringens fokus, skal inddrages. At perspektivere er ikke en sammenlignende analyse, og der er ikke krav om dokumentation i form af citater fra den tekst, du evt. perspektiverer til. Du skal vælge et snævert fokus med en tydelig pointe, der giver mening i forhold til din opgave. Det betyder, at du er nødt til at udelade langt det meste af, hvad der kunne skrives om din perspektiveringstekst, fordi du egentlig kun skal vise og forklare, hvordan de to valgte tekster forholder sig til hinanden på et ganske lille område.

Og så er det vigtigt, at din perspektivering flettes ubemærket ind i den omgivende tekst. Altså ikke noget med at skrive "Man kan perspektivere teksten til ..."

Her er en oversigt over nogle af de måder, man kan vælge at perspektivere på, og læg mærke til, at vi har indsat gode eksempler, der viser, hvordan det kan gøres:

Område	Eksempel
<p>Genremæssigt Man kan perspektivere til genre og fx undersøge, hvorvidt et materiale lever op til eller afviger fra typiske genredefinitioner.</p>	<p>"Agerhønen" er en klassisk novelle, der overholder alle de gængse karakteristika ...</p> <p style="text-align: center;">*</p> <p><i>Testamentet</i> afviger på mange måder fra den traditionelle, observerende dokumentar ...</p>
<p>Kulturhistorisk Man kan perspektivere til tekstens kulturhistoriske kontekst. Her kan man fx spørge til, om materialet er typisk for sin tid med hensyn til komposition, tematik, sprog eller noget andet.</p>	<p>Filmen trækker i høj grad på 80'ernes hip-hopbevægelse ved sin brug af grafittioverskrifter på de forskellige afsnit og brugen af rap som voiceover ...</p> <p style="text-align: center;">*</p> <p>"Agerhønen" kredser om, hvordan mennesker forholder sig til størrelser som tro, håb og kærlighed, hvilket er et almindeligt tema i litteraturen umiddelbart efter 2. verdenskrig ...</p>
<p>Tematisk Man kan perspektivere til tekster, som har samme tema – gerne set fra en helt anden vinkel. Her kan man undersøge, hvorfor og hvordan de to tekster har tematiske ligheder, eller hvordan de på trods heraf alligevel er forskellige.</p>	<p>Hvor fasanen i "Fasaner" bliver et symbol for den chance, der forspildes, spiller agerhønen i "Agerhønen" af Martin A. Hansen en ganske anden rolle ...</p> <p style="text-align: center;">*</p> <p>"Ane-Mette" er langt fra den eneste novelle, som sætter fokus på underklassens vilkår. Både "Karens Jul" og "Naadsensbrød" kredser også om de fattiges urimelige livsvilkår ...</p>
<p>Intertekstuel Man kan perspektivere til andet materiale, der direkte refereres til, fx i form af et citat, symbol, billede eller parafrase. Der er en grund til, at en tekst spiller sammen med andre, i forvejen kendte, tekster, og man kan derfor forklare, hvordan og hvorfor det kendte bruges i den nye tekst.</p>	<p>Novellen er en genfortælling af den gamle syndefaldsmyte, som den åbenlyst refererer til ved sin brug af et træ i en smuk have som det centrale symbol ...</p> <p style="text-align: center;">*</p> <p>Når hovedpersonen til sidst flyver ud over havet, indikeres en ulykkelig udgang, og det sker med tydelige referencer til Ikarosmyten fra Ovids <i>Metamorfoser</i> ...</p>

Stilistisk

Man kan perspektivere til materialets stil, dvs. den måde det er udformet på. Her perspektiverer du til andet materiale med de samme – eller helt andre – stilistiske træk. Det kunne fx være minimalisme som stilart eller en bestemt form for realisme. Det kunne også være en bestemt klippeteknik eller brug af bestemte sproglige figurer.

Den minimalistiske stil anvendes også i "Solen har travlt" af Peter Frederik Jensen, der ligeledes er karakteriseret ved en simpel og ordknapp sætningsstruktur ...

*

Mens det er de varme farver, der er anvendt på det nationalromantiske maleri, så er *Sat ud* malet med langt mørkere farver, der tilføjer maleriet en dystert stemning ...

EKSEMPEL

At erkende døden som et vilkår er altid relevant for os mennesker, og det er et meget almindeligt tema i litteraturen. I novellen "Personlige" af Simon Fruelund er der tale om en dreng, som har mistet sin far. Drengen klynger sig til, hvordan tingene var før i tiden, for på den måde at bibeholde illusionen om, at hans far stadig lever, og hans barnligt aggressive adfærd over for moren, der gerne vil finde en ny mand, viser tydeligt, at han ikke har accepteret hverken farens død eller morens ret til at fortsætte sit eget liv. Selvom han er voksen, insisterer han på at blive i barnerollen, og han vil ikke erkende, at døden har grebet ind i hans liv. Børnene i "Henrettelsen" bliver på sin vis alt for tidligt voksne, idet de forstår rækkevidden af det, de har overværet, og måske endda overfortolker begivenheden og dermed alvor og uafvendeligheden i det, der (måske) er sket.

Opgave med selvvalgt tekst

- Overvej, hvilken type perspektivering du vil skrive, og hvad der skal være dit fokus.
- Beslut dig herefter for, hvor mange pointer du vil inddrage i din perspektivering. Hvad skal med, hvordan vil du bruge det, og hvad vil du vise med det?
- Disse fokuspunkter kan være med til at sikre, at du får skrevet en perspektivering, der bidrager til forståelsen af din primære tekst:
 - Skab rent sprogligt en naturlig overgang fra det foregående afsnit til perspektiveringen.
 - Præsenter den tekst, stil, periode eller lignende, som du perspektiverer til.
 - Gør det fra begyndelsen tydeligt, hvad der er fokus for din perspektivering.